

Vážení klienti,

v súvislosti s priebežne vznikajúcimi negatívnymi dopadmi súvisiacimi so šírením koronavírusu a nebezpečnej nákazlivej choroby COVID-19 si Vám v nadväznosti na naše predchádzajúce príspevky dovoľujeme zaslať niekoľko poznámok k možným následkom aktuálnej situácie na záväzky z úverových zmlúv, ktoré sa riadia slovenským právnym poriadkom. Vychádzajúc z našich skúseností sa nižšie uvedené týka najmä záväzkov z úverových zmlúv, kde na strane veriteľa vystupuje jedna alebo viacero bánk, prípadne iný inštitucionálny veriteľ.

Samozrejme platí, že nižšie uvedená informácia nemôže nahradiť komplexné právne posúdenie určitého vzťahu; takéto posúdenie a jeho výsledok vždy závisí aj od individuálnych okolností konkrétneho prípadu (podmienky príslušnej zmluvy a pod.). Preto v prípade, ak by ste potrebovali pomoc v určitom konkrétnom prípade, neváhajte nás kontaktovať.

1. Relevantné ustanovenia úverovej zmluvy

V dôsledku nepriaznivých následkov situácie vyvolanej koronavírusom na ekonomickú výkonnosť dlžníkov môže na strane dlžníkov dôjsť k porušeniu hneď niekoľkých druhov ustanovení, ktoré sa typicky vyskytujú v úverových zmluvách:

a) Podstatná nepriaznivá zmena na strane dlžníka

Negatívne dopady koronavírusu a súvisiacich vládnych opatrení na podnikateľskú činnosť a ekonomickú výkonnosť môžu spôsobiť tzv. podstatnú nepriaznivú zmenu (*Material adverse change*) na strane dlžníka. V súvislosti s koronavírusom môže byť naplnená definícia podstatnej nepriaznivej zmeny spočívajúcej v zmene (i) príjmov, majetku, podnikateľskej činnosti, prevádzky alebo finančnej (či inej) situácie dlžníka a/alebo (ii) schopnosti dlžníka plniť svoje záväzky podľa úverovej zmluvy alebo iných finančných dokumentov.

b) Porušenie finančných ukazovateľov dlžníkom

Zhoršenie economickej situácie dlžníka môže pravdepodobne viesť aj k jeho neschopnosti dodržať tzv. finančné ukazovatele (*Financial Covenants*), ktorých účelom je meranie economickej výkonnosti či stavu dlžníka k stanovenému dátumu, typicky štvrťročne. Očakávať možno najmä negatívny dopad na tržby, a teda aj na ukazovateľ EBITDA.

c) *Ostatné ustanovenia úverových zmlúv*

Kvôli negatívnemu dopadu koronavírusu môže dôjsť k porušeniu aj ďalších ustanovení úverových zmlúv, najmä z dôvodu (i) neplnenia platobných povinností (t.j. neuhradenie úveru, jeho splátky, úroku alebo dohodnutých poplatkov), (ii) porušenia záväzkov voči iným osobám (*Cross Default*) (napr. porušenie platobných povinností dlžníka voči iným veriteľom), (iii) u dlžníka nastane úpadok/kríza, (iv) voči dlžníkovi bude začaté konkurzné, reštrukturalizačné alebo exekučné konanie alebo (v) dlžník bude v porušení svojich vyhlásení a záruk.

2. Dôsledky prípadu porušenia

Každá zo skutočností uvedených vyššie štandardne spôsobuje alebo môže spôsobiť (po márnom uplynutí prípadnej lehoty na nápravu) prípad porušenia (*Event of Default*), ktorý spravidla oprávňuje veriteľa hlavne k zastaveniu ďalšieho čerpania úveru, zosplatneniu úveru, požadovaniu platenia zmluvných pokút, výkonu krokov smerom k realizácii zabezpečenia, atď. Konkrétne podmienky sú vždy upravené v jednotlivých úverových zmluvách.

V prípade, že nastane alebo hrozí prípad porušenia, dlžníkovi vzniká povinnosť takúto skutočnosť bez odkladu veriteľovi oznámiť. Túto informačnú povinnosť sa vo všeobecnosti odporúča bezodkladne splniť a súčasne vstúpiť s veriteľom do rokovania o riešení prípadu porušenia tak, aby dôsledky porušenia zmluvy boli pre dlžníka podľa možností minimálne.

3. Možnosti obrany dlžníka

Úverové zmluvy štandardne prenášajú všetky riziká, ktoré môžu byť relevantné z hľadiska plnenia úveru, na osobu dlžníka. Liberácia zo zodpovednosti za škodu v dôsledku prípadu vyššej moci (§ 374 Obchodného zákonníka) sa preto v súvislosti s výkonom práv veriteľa v dôsledku prípadu porušenia úverovej zmluvy priamo neuplatní.

Teoreticky je v konkrétnych prípadoch ďalej možné zvážiť, či právna úprava zbavenia sa zodpovednosti za škodu z dôvodu prípadu vyššej moci (§ 374 Obchodného zákonníka) môže byť aplikovaná na danú situáciu analogicky. V tomto prípade je totiž možné argumentovať, že ak dlžník porušil úverovú zmluvu v dôsledku mimoriadnej situácie súvisiacej s koronavírusom (ktorá má povahu vyššej moci) a z tohto dôvodu mu bol predčasne zosplatnený úver, dlžník nie je schopný predmetný úver predčasne splatiť znova v dôsledku mimoriadnej situácie súvisiacej s koronavírusom (prípad vyššej moci).

Pokiaľ teda dlžník splatí úver dodatočne (po odpadnutí tejto prekážky a zlepšení ekonomickej situácie), možno tvrdiť, že skôr tak v dôsledku vyššej moci nemohol učiniť, a teda sa zbavuje

zodpovednosti aspoň v rozsahu úrokov z omeškania vzniknutých na neuhradenom úvere po danú dobu. Úrok z omeškania vo všeobecnosti predstavuje príslušenstvo peňažnej pohľadávky a nie samostatnú pohľadávku na náhradu škody. Taktiež však platí, že úrok z omeškania spravidla slúži k úhrade prípadných škôd vzniknutých v dôsledku vzniku omeškania s plnením peňažného dlhu. Zo strany dlžníka je preto možné argumentovať tým, že na úrok z omeškania sa v prípade pôsobenia vyššej moci môže použiť úprava o zbavení zodpovednosti za škodu *per analogiam*.

Konanie veriteľa počas trvania mimoriadnej situácie súvisiacej s koronavírusom bude vo všeobecnosti vždy potrebné hodnotiť aj z hľadiska jeho súladu s dobrými mravmi a pravidlami poctivého obchodného styku. Jedná sa o situácie, keby sa postup veriteľa, napriek tomu, že by bol formálne v súlade s úverovou zmluvou, javil za daných okolností ako zjavne neprimeraný, nelogický, viedol by k ekonomickej likvidácii dlžníka, ktorý by pritom po odpadnutí dočasnej prekážky bol schopný úplne obnoviť svoju ekonomickú činnosť a riadne plniť svoje dlhy.

Takéto konanie veriteľa by bolo možné v krajných prípadoch vyhodnotiť ako priečiace sa dobrým mravom, prípadne odporujúce zásadám poctivého obchodného styku. Samotný pojem dobré mravy a ani poctivý obchodný styk nie sú zákonom definované, a preto poskytujú pomerne široké aplikačné možnosti, ako aj širokú možnosť pre sudcovskú úvahu. Výkon práva, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, nepožíva právnu ochranu (§ 265 Obchodného zákonníka) a právny úkon, ktorý sa svojím obsahom alebo účelom prieči dobrým mravom, je absolútne neplatný (§ 39 Občianskeho zákonníka).

Pri úverových zmluvách, samozrejme, vždy platí, že si zmluvné strany môžu v konkrétnej zmluve väčšinu vecí dohodnúť odlišne od zákona alebo trhového štandardu. Preto je potrebné sa vždy v posudzovanom prípade pozrieť priamo na príslušnú úverovú zmluvu a neriadiť sa len všeobecnou úpravou vyplývajúcou z aplikovateľných právnych predpisov.

V prípade akýchkoľvek otázok sme k dispozícii.

S pozdravom,

BBH advokátska kancelária, s.r.o.